

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ IV

Ενότητα 1: Το Αναλυτικό Πρόγραμμα
ως εργαλείο αντιμετώπισης κοινωνικών
καταστάσεων και επίτευξης οραμάτων της
κοινωνίας

Κώστας Χρυσafίδης

Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Οι θεωρίες γύρω από τα Αναλυτικά Προγράμματα,
- Η περίπτωση του Ελληνικού Νηπιαγωγείου,
- Οι σημερινές κοινωνικές συνθήκες, ως πρόκληση για το σχολείο,
- Το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Ελληνικού Νηπιαγωγείου.

Οι θεωρίες γύρω από τα Αναλυτικά προγράμματα

- Η σημασία και ο ρόλος του Αναλυτικού Προγράμματος,
- Η μεγάλη αντίφαση,
- Ανοιχτά και κλειστά Αναλυτικά Προγράμματα,
- Το τέλος της παντοδυναμίας των Αναλυτικών Προγραμμάτων

Η σημασία και ο ρόλος του Αναλυτικού Προγράμματος

- Περιχαράκωση του πεδίου δράσης στη σχολική ζωή,
- Καταγραφή των κανόνων της πολιτικής βούλησης,
- Καταγραφή των επιμέρους επιστημονικών πορισμάτων,
- Διαμόρφωση ενός κλίματος σιγουριάς και ασφάλειας για τον εκπαιδευτικό.

Η μεγάλη αντίφαση

- Το Αναλυτικό Πρόγραμμα διασφαλίζει την πορεία δράσης της σχολικής ομάδας από ακρότητες, υπερβολές, ολιγωρίες,
- Η σαφής και προκαθορισμένη διατύπωση των δραστηριοτήτων περιορίζει τις πρωτοβουλίες και τις νεωτεριστικές ιδέες των εκπαιδευτικών.

Ανοιχτά και κλειστά Αναλυτικά Προγράμματα

- Το ζητούμενο: Πώς μπορεί να διασφαλιστεί ένας βαθμός ελευθερίας δράσης, χωρίς να αγνοούνται οι βασικές αρχές της σχολικής ζωής,
- Τα ανοιχτά Αναλυτικά Προγράμματα ορίζουν το πλαίσιο δράσης και προκαλούν τον εκπαιδευτικό για προσωπικές πρωτοβουλίες.

Ανοιχτά ή Κλειστά Αναλυτικά Προγράμματα και Ελληνικό σχολείο

- Τα σχολικά εγχειρίδια αποκλείουν κάθε πιθανότητα ευελιξίας και πρωτοβουλίας του εκπαιδευτικού,
- Τα Αναλυτικά Προγράμματα του Ελληνικού Σχολείου είναι κλειστά,
- Εξαίρεση αποτελούν τα Αναλυτικά Προγράμματα του Νηπιαγωγείου.

Το τέλος της παντοδυναμίας των Αναλυτικών Προγραμμάτων

- Η ευφορία της δεκαετίας του '60 και του '70 φαίνεται να έχει παρέλθει ανεπιστρεπті,
- Τα αίτια οφείλονται σε ιδεολογικές αδυναμίες και θετικιστικές υποχωρήσεις,
- Σήμερα πρέπει να δίνεται βαρύτητα κυρίως στο έργο του εκπαιδευτικού.

Η περίπτωση του ελληνικού Νηπιαγωγείου

- Από το 1989 τονίζεται η σημασία πρωτοβουλίας του εκπαιδευτικού, επειδή ξέρουμε ότι ισχύει η αρχή της μοναδικότητας της στιγμής,
- Το Ελληνικό Νηπιαγωγείο λειτουργεί με βάση τις αρχές ενός ανοιχτού Αναλυτικού Προγράμματος.

Περίοδος του Νηπιαγωγείου στην Ελλάδα με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα

- Η νέα περίοδος του Νηπιαγωγείου με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα
- 1989: Αναλυτικό Πρόγραμμα Ψυχολογικής κατεύθυνσης, στο επίκεντρο η δόμηση της προσωπικότητας του νηπίου,
- 2001: ΔΕΠΠΣ. Μετακίνηση του κέντρου βάρους προς τα περιεχόμενα της μάθησης,
- 2011: Διορθωτικά και συμπληρωματικά μέτρα στις βασικές αρχές του ΔΕΠΠΣ.
- Το Ελληνικό Νηπιαγωγείο κινείται στο χώρο μιας επιστημονικής αντιμετώπισης της σχολικής ζωής.

Οι σημερινές κοινωνικές συνθήκες

- Σε γενικό πλαίσιο ζούμε στην εποχή της μετανεωτερικότητας,
- Ειδικότερα βιώνουμε την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα,
- Οι δυο καταστάσεις επηρεάζουν τις κοινωνικές συνθήκες, επαναπροσδιορίζουν τις κοινωνικές προτεραιότητες και παραπέρα την αποστολή και το ρόλο του σχολείου.

Η εποχή της μετανεωτερικότητας

Είναι εποχή ρευστότητας και αδυναμίας πρόβλεψης καταστάσεων, που οδηγεί σε:

- Κριτική και αμφισβήτηση θεσμών, αξιών και γνώσης,
- Ανασφάλεια και έλλειψη διεξόδων,
- Οικονομική και πολιτισμική κρίση.

Η εποχή της μετανεωτερικότητας

Είναι η εποχή ρευστότητας και αδυναμίας πρόβλεψης καταστάσεων, που οδηγεί σε:

- Κριτική και αμφισβήτηση θεσμών, αξιών και γνώσης,
- Ανασφάλεια και έλλειψη διεξόδων,
- Οικονομική και πολιτισμική κρίση.

Η αποστολή του σχολείου

- Να συμβάλει στη μορφωτική διαδικασία των παιδιών,
- Να αφουγκράζεται τα μηνύματα των καιρών,
- Να συγκροτεί στρατηγικές διδακτικής παρέμβασης.

Πώς βιώνει το ελληνικό σχολείο αυτή την αρνητική εικόνα

Οι μαθητές είναι όλο και περισσότερο:

- Αδιάφοροι,
- Φοβισμένοι,
- Μελαγχολικοί,
- Απογοητευμένοι

Μεταφέρουν σε γενικές γραμμές το κλίμα των ενηλίκων.

Ανάλογες ιστορικές περίοδοι

- Ανάλογες καταστάσεις έχουν βιώσει οι κοινωνίες και στο παρελθόν,
- Οι εκπαιδευτικοί κύκλοι κάνουν λόγο για επανάληψη του προβλήματος από την εποχή του κραχ (1929) και του μεσοπολέμου,
- Οι συμπεριφορές της καθημερινότητας θα πρέπει να έχουν κάποια κοινά στοιχεία.

Τα ευρήματα δυο ερευνών

- Oakland: Για παιδιά που γεννήθηκαν το 1920 και 1921,
- Barkeley: Για παιδιά που γεννήθηκαν το 1929 και 1930.
- Η κρίση των παιδιών του Barkeley βρήκε τα παιδιά όταν βρισκόταν στη νηπιακή ηλικία.

Τα συμπεράσματα

Τα παιδιά αυτής της ομάδας ήταν κατά την ενηλικίωση τους περισσότερο ευπρόσβλητα σε καταστάσεις ελλιπούς σταθερότητας, συναισθηματικής φόρτισης και προβλημάτων στην οικογένεια

Βασική παιδαγωγική αρχή

- Όλα τα παιδιά είναι ίδια,
- Κάθε παιδί είναι ίδιο με μερικά άλλα,
- Κάθε παιδί είναι μοναδικό.

Αυτό σημαίνει ότι:

- Τα παιδιά που βιώνουν την κρίση στην ηλικία των έξι ετών θα παρουσιάζουν κατά την ενηλικίωσή τους κάποια κοινά χαρακτηριστικά,
- Χρειάζονται κάποια μέτρα που θα λειτουργήσουν αντίρροπα και θα ανατρέψουν τα αναμενόμενα αρνητικά αποτελέσματα.

Τα νήπια σήμερα

- Φαίνεται ότι υπάρχουν κάποια κοινά στοιχεία που μπορούν να αναχθούν σε ευρήματα της έρευνας του Barkeley,
- Οι Νηπιαγωγοί μας πληροφορούν ότι τα νήπια είναι περισσότερο ευαίσθητα, εμφανίζουν φοβίες, είναι αδιάφορα και παραπονούνται ότι οι γονείς τους δεν τα αγαπούν πια...

Υπόθεση

Είναι αρκετά σίγουρο ότι και τα σημερινά νήπια, κατά την ενηλικίωσή τους θα εμφανίσουν ανάλογα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους, εκτός και αν το σχολείο αντιδράσει ανάλογα, διαμορφώνοντας ένα διαφορετικό μαθησιακό κλίμα.

Τι θα έπρεπε να κάνει το σχολείο;

Να φροντίσει για την ψυχική ενδυνάμωση των νηπίων

Αυτό σημαίνει:

- Διαμόρφωση ενός ήρεμου σχολικού κλίματος,
- Καλλιέργεια της συνεργατικού κλίματος,
- Ενίσχυση της αυτοεκτίμησης.

Ήρεμο μαθησιακό κλίμα

- Ανταπόκριση στις ανάγκες, τους προβληματισμούς και τα ενδιαφέροντα των παιδιών,
- Αποφυγή συνθηκών άγχους, πίεσης, ανταγωνισμού, ποινών,
- Αξιοποίηση συνθηκών που διαμορφώνει η επαφή με την Τέχνη.

Η μάθηση ως ανταπόκριση στις ανάγκες του παιδιού

- Το παιδί έχει απορίες σχετικά με τον κόσμο που το περιβάλλει,
- Η μάθηση θα πρέπει να δίνει δυνατότητα απάντησης στις απορίες αυτές,
- Το σχολείο πρέπει να παρέχει ευκαιρίες για απαντήσεις στις απορίες αυτές των παιδιών.

Αποφυγή συνθηκών άγχους και ανταγωνισμού

- Η προσωπική προβολή αποτελεί ανάγκη του καθενός ανθρώπου,
- Η προβολή δεν πρέπει να λειτουργεί μειωτικά για τους άλλους,
- Όλα τα παιδιά πρέπει να έχουν την ευκαιρία να προβληθούν

(Όλα τα παιδιά είναι χαρισματικά κάπου)

Ο ρόλος και η σημασία της Τέχνης

Η τέχνη λειτουργεί σε τρία επίπεδα:

- Ηρεμεί τον άνθρωπο,
- Οδηγεί τον άνθρωπο σε υψηλά συναισθήματα,
- Καλλιεργεί τη δημιουργικότητα.

Συνεργατικό κλίμα

- Να έχουν την ευκαιρία τα παιδιά να αισθανθούν τη σημασία της κοινής δράσης, τη χαρά της επίτευξης ενός κοινού στόχου,
- Η συνεργασία δίνει τη σιγουριά της συνύπαρξης, το αίσθημα του ανήκειν,
- Ο άλλος ως σύντροφος και βοηθός που περιμένει και τη δική μου βοήθεια.

Ενίσχυση της αυτοεκτίμησης

- Όταν αισθάνομαι ότι γίνεται αισθητή η παρουσία μου μέσα στην τάξη,
- Όταν βιώνω συνθήκες συμπαράστασης στις δυσκολίες που αντιμετωπίζω,
- Όταν καταφέρνω μόνος μου ή με την ομάδα να ολοκληρώσω ένα έργο ή να δώσω απαντήσεις στους προβληματισμούς μου.

Κάνω αισθητή την παρουσία μου όταν:

- Συμμετέχω ενεργά στη διαμόρφωση των δραστηριοτήτων,
- Η άποψή μου γίνεται σεβαστή από την ομάδα,
- Δεν επιτρέπεται να νοιώσει ένα παιδί ότι αποτελεί αμελητέα ποσότητα στην ομάδα.

Η μοναχική πορεία του σχολείου

- Το παραδοσιακό σχολείο αντιμετώπιζε τη μορφωτική διαδικασία ως αποκλειστικά δική του υπόθεση και απέκλειε κάθε συνεργασία με την κοινωνία και την οικογένεια,
- Υπήρχε χάσμα ανάμεσα στη σχολική και την εξωσχολική ζωή.
- Το παράδειγμα του Reggio Emilia.

Σήμερα όσο ποτέ

- Απαιτείται διαρκής επαφή και συνεργασία μεταξύ σχολείου, οικογένειας και κοινωνίας,
- Το σχολείο δεν μπορεί να λειτουργεί σε κοινωνικό κενό.

Σχολείο και κοινωνία

- Οι κοινωνικές συνθήκες θα πρέπει να επηρεάζουν τη σχολική ζωή,
- Η σχολική ζωή θα πρέπει να βγαίνει στην κοινωνία.

Σχολείο και οικογένεια

- Η στενή επαφή σχολείου και οικογένειας είναι καθοριστική,
- Οι παρεμβάσεις της οικογένειας και του σχολείου στην καλλιέργεια της προσωπικότητας του παιδιού είναι εξίσου σημαντικές.

Ενίσχυση της επαφής με την οικογένεια

- Να βοηθήσουμε την οικογένεια, για να μπορέσει να μας βοηθήσει με τη σειρά της,
- Χρειάζεται κοινός σχεδιασμός για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ημερών μας,
- Οι επισκέψεις της οικογένειας στο σχολείο είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

Το νέο σχολικό κλίμα

Θα πρέπει το σχολείο σήμερα:

- Να απαλλαγεί από το βερμπαλισμό, τον ακαδημαϊσμό και τη στείρα απομνημόνευση,
- Να φροντίσει για μια ολοκληρωμένη παρέμβαση στην καλλιέργεια της προσωπικότητας του παιδιού,
- Να δώσει στα παιδιά ευκαιρίες για συμμετοχή στη διαμόρφωση της μαθησιακής διαδικασίας.

Είναι καιρός:

Να εισαχθεί στο σχολείο ένα νέο μάθημα,
άκρως επιβοηθητικό για όλες τις εποχές:

Ένα μάθημα προετοιμασίας για τη ζωή,

Ερωτήματα

- Πώς καλλιεργώ τη συνεργατική μάθηση;
- Πώς διαμορφώνω ένα ήρεμο σχολικό κλίμα;
- Πώς βοηθώ στη λύση προβλημάτων;

Η διαμόρφωση της ομάδας και της ομαδικής δράσης

- Ξεκινούμε από τη δυάδα,
- Μεταβαίνουμε στην τετράδα,
- Πάμε στην ολομέλεια.

Ανακεφαλαίωση (1από2)

Σε γενικές γραμμές το παιδί θα πρέπει:

- Να αισθάνεται στο σχολείο σιγουριά,
- Να μπορεί να εκφράσει τα συναισθήματά του,
- Να προβάλλει και να επεξεργάζεται τους προβληματισμούς του,

Ανακεφαλαίωση (2από2)

- Να βρίσκει απαντήσεις στα ερωτήματά του,
- Να είναι αλληλέγγυο με τους άλλους,
- Να αισθάνεται ευτυχισμένο.

Και ο εκπαιδευτικός

Θα πρέπει:

- Να αισθάνεται σιγουριά,
- Να του αρέσει το έργο του,
- Να ανταποκρίνεται το έργο του και στις δικές του ανάγκες.

Μόνον έτσι θα μπορεί να προσφέρει στο παιδί, επειδή: Ευτυχισμένο παιδί προϋποθέτει και ευτυχισμένο εκπαιδευτικό.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Κώστας Χρυσafίδης, 2015. Κώστας Χρυσafίδης. «Παιδαγωγική της Διδασκαλίας IV». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECD106>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

